

Arbeidshygiënische strategie Biologische Agentia

Bij het nemen van maatregelen om risico's te verlagen, wordt de arbeidshygiënische strategie gevolgd. In artikel 3, punt 1.b in de Arbowet wordt de arbeidshygiënische strategie beschreven. Voor biologische agentia wordt deze verbijszonderd in het [Arbeidsomstandighedenbesluit art. 4.87](#). Deze arbeidshygiënische strategie kan gezien worden als een stappenplan en vormt de basis van de preventie van risico's van blootstelling aan biologische agentia.

De algemene regels van de arbeidshygiënische strategie om de risico's te minimaliseren bestaan uit een viertal stappen. Het principe is gericht op het aanpakken van risico's dicht bij de bron. Maatregelen die collectieve bescherming bieden (aan groepen die risico lopen) gaan voor op individuele bescherming van werknemers. Na het nemen van organisatorische en technische maatregelen gericht op collectieve bescherming, blijven mogelijk restrisico's aanwezig die op een aanvaardbaar niveau liggen. Hiervoor kan dan aanvullend persoonlijke bescherming geboden worden. Een en ander is uitgewerkt in artikel [4.87 van het Arbobesluit](#):

- a. Het voorkomen of uitsluiten van risico's (de bron wegnemen),
- b. Het beheersen van risico's (zorgen dat het gevaar zich niet verspreidt),
- c. Het beschermen van werknemers (medewerkers werken in een afgeschermd omgeving),
- d. Het toepassen van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM).

Deze algemene arbeidshygiënische strategie is door het KIZA verder uitgewerkt voor biologische agentia in het zogenaamde [Biologisch ArbeidsHygiënisch \(BAH\) principe](#). Het bestrijden van biologische risico's is vaak een combinatie van maatregelen uit de arbeidshygiënische strategie. Een scherpe scheiding tussen bronnen bestrijden en verspreiding tegengaan is er vaak niet. Veel maatregelen hebben zowel invloed op het ontstaan als op vermindering van de verspreiding van biologische agentia. Het gaat er om zo goed mogelijk te bekijken hoe in de praktijksituatie het probleem bij de bron aangepakt kan worden.

Mogelijke uitvoering arbeidshygiënische strategie

a. Bronnen bestrijden

Als eerste wordt bekeken welke maatregelen genomen kunnen worden om het ontstaan van besmettingsrisico's te verkleinen. Voorbeelden van maatregelen aan de bron zijn:

- Materiaal voor werkoppervlakken en werkstukken gebruiken dat niet poreus is en goed schoon te maken is (zoals bijvoorbeeld in keukens) voorkomt aangroei van micro-organismen.
- Het systematisch desinfecteren van ruimtes of oppervlakken waar verhoogde kans op contaminatie bestaat (let op: dat kan ook risico's met zich meebrengen (resistentie, chemische belasting),
- Bij nieuwe cliënten die tot risico-groepen behoren bij opname onderzoeken of een besmetting aan de orde kan zijn (bijvoorbeeld verpleegd in buitenlands ziekenhuis, in sterk vervuilde omgeving geleefd) en zonodig in quarantaine plaatsen,
- Ook vaccinatie van cliënten en medewerkers (bijvoorbeeld de griepvaccinatie) kan opgevat worden als manier om te zorgen dat de belasting lager wordt. Immers hoe minder geïnfecteerde personen des te minder verspreiding van virulente agentia.
- Ook de cliënt heeft invloed op de kans op besmetting. Het met cliënten werken aan hun persoonlijke hygiëne en hygiënisch gedrag in de woonomgeving kan dus ook beschouwd worden als bronmaatregel.

- Het systematisch desinfecteren (chemisch, thermisch of met UV), zoals van systemen waar legionella zich zou kunnen ontwikkelen.

b. Beheersing van de risico's, door afscherming van de besmettingsbron zodat verspreiding van het agens zoveel mogelijk wordt tegengegaan, is gedeeltelijk mogelijk. Denk hierbij aan:

- Het toewijzen van medewerkers voor één op één verzorging. Waarmee kruisbesmetting over de afdelingen voorkomen wordt.
- Het creëren van vuile en schone zones waarbij alleen aangewezen personen (met de benodigde maatregelen) de vuile zones mogen betreden.
- Het creëren van onderdruk in ruimtes waar de besmetting zich voordoet zodat de lucht niet naar andere ruimtes wordt verplaatst, eventueel een sluis als extra scheiding.
- Zoveel mogelijk 'no touch' voorzieningen maken (deuren, kranen die bediend worden zonder aanraking), zodat het agens niet via contaminatie wordt overgebracht op anderen.
- Wasgoed, beddengoed en gebruiksartikelen afkomstig van besmet gebied gescheiden houden van materialen van het schoon gebied en apart schoonmaken.
- Scheiding maken in openbare ruimtes waar wel of geen toegang is voor risico-groepen.

c. Het afschermen van werknemers,

Zo min mogelijk personen blootstellen is de volgende stap in de arbeidshygiënische strategie. In onderdelen a en b zijn er al voorbeelden genoemd, omdat vermindering van het aantal blootgestelde personen vaak ook beschouwd kan worden als vermindering van verspreiding en dus ook een bronmaatregel.

Verder kan er nog gedacht worden aan organisatorische maatregelen zoals het anders verdelen van taken zodat minder medewerkers belast worden. Denk bijvoorbeeld aan het schoonmaken van ruimtes en afvoeren van verontreinigde kleding / beddengoed door de verzorging i.p.v. de huishoudelijke dienst. Hiermee wordt het aantal werknemers, dat direct contact heeft met bloed, urine en ontlasting etc. beperkt.

d. Persoonlijke bescherming

De laatste stap in de arbeidshygiënische strategie is de persoonlijke bescherming van individuele medewerkers. Hierbij gaat het dan om speciale beschermende kleding en schoeisel, handschoenen, spatbril en mondkapjes. Hierbij is vereist goed te bekijken dat deze middelen ook op een veilige wijze gebruikt kunnen worden, omdat ze anders ook zelf als besmettingsbron kunnen optreden. Er is een [WIP-richtlijn over Persoonlijke beschermingsmiddelen](#) in Ziekenhuizen. De [richtlijnen voor Verpleeghuizen, Woon- en Thuiszorg](#) is nog in revisie. Bepaal dus bij de keuze goed hoe om te gaan met:

- welk type persoonlijk beschermingsmiddel beschermt goed tegen het agens?
- welke nadelen kleven er aan het middel (comfort, contact maken met cliënt)?
- op welke momenten moet het aan- en uitgedaan/vervangen worden?
- moet het wegwerp of meermalig zijn?
- bij meermalig gebruik: hoe er voor zorgen dat het schoon en hygiënisch opgeborgen en meegenomen wordt?
- hoe regelen we dat er altijd voldoende middelen beschikbaar/bij de hand zijn (ook bij ambulante werk!).

Toepassen arbeidshygiënische strategie bij extramuraal werken

Bij extramurale activiteiten is er minder grip op de werkomstandigheden en ook op de wijze waarop medewerkers daar mee om gaan. Immers maatregelen in de thuissituatie bij cliënten kunnen extra op gespannen voet komen te staan met hun privé opvattingen of belangen. Juist hier heeft de werkgever een belangrijke rol in het waarborgen dat de medewerker veilig het werk kan doen. Daarom is het uitvoeren van een arbocheck nodig voordat de zorg- en dienstverlening start. Hierin wordt ook aandacht gegeven aan de risico's op biologische besmetting (door cliënt en zijn leefomgeving) en welke maatregelen daar tegen genomen worden.

Aan de hand van de [ArboCheck](#) bepaalt u welke maatregelen nodig zijn om veilig te kunnen werken. Bekijk of er bijzondere maatregelen nodig zijn naast de basismaatregelen die al genoemd zijn. Denk daarbij aan:

- Bij sterke verwaarlozing en vervuiling van de werkruimtes eerst professionele schoonmaak en desinfectie inzetten alvorens er thuiszorg wordt aangeboden.
- Met cliënt en eventuele huisgenoten het hygiënisch gedrag verbeteren en bijvoorbeeld de omgang met eventueel aanwezige huisdieren verbeteren. Daarmee worden vervuiling en infectierisico's tegengegaan.
- Het inzetten van extra intensieve schoonmaakwerkzaamheden en/of desinfecterende middelen in samenspraak met het indicierend orgaan en met cliënt.
- Het gebruik maken van speciale werkkleding, persoonlijke beschermingsmiddelen en hygiënemaatregelen en -middelen (zoals bijvoorbeeld handalcohol) afgestemd op de speciale risico's die er te verwachten zijn.

Om hierin voldoende voorwaarden te scheppen maakt iedere instelling zijn eigen criteria (intern) helder voor het verantwoord kunnen handelen in de uiteenlopende situaties. Dit beschrijft u in interne protocollen die aangeven hoe om te gaan met beoordeling van externe werklocaties (Arbocheck) en de daarbij te nemen voorzorgsmaatregelen.

In de leveringsvoorwaarden van de zorgorganisatie neemt u clausules op, die voorwaarden stellen aan de werkomgeving waar de zorg- en dienstverlening wordt geleverd. Hierin neemt u op dat de dienstverlening kan worden opgeschort of geweigerd als de thuis- of kraamzorgmedewerker niet op een verantwoorde wijze aan de slag kan. Het is zaak zo helder mogelijk aan te geven wat de basisvoorwaarden zijn in dezen.